

SIEGFRIED OP IJSLAND.

Het eiland IJsland, in de nabijheid van den Noorderpoolcirkel gelegen, is zoowel om zijn natuurkundige gesteldheid als om zijn letterkundige geschiedenis vermaard, en vandaar is bijna alles tot ons gekomen, wat den naam van bron voor de kennis der vroegere Noorsche toestanden, zeden en gewoonten verdient. Ook nu nog mogen de Ijsslanders wetenschappelijk wel ontwikkeld heeten. Zelden treft men een bewoner van het eiland aan, die niet lezen kan, en niet met de oude taal zijner vaderen bekend is. Ieder Ijsslander is in staat om de sagen uit den ouden tijd te lezen, en de bewoners houden zich daarmede dan ook trouw gedurende de winteravonden bezig. Naar aanleiding van onze plaat wenschen we ons een oogenblik bezig te houden met de geschiedenis der letterkunde van het eiland.

Volgens de oudste berichten, die wij aan een Ierschen monnik danken, gingen omstreeks 725 n. Chr. eenige monniken en kluzenaars van Schotland uit, en zetten zich op de zuidelijke kust van het eiland neder. In 860 landde een Zweed, bij zijn reis naar Schotland, door storm gedreven, op de noordelijke kust, en stichtte daar een volksplanting. Ook naderde, door den storm voortgejaagd, een Noorsche zeekoning (viking) de kust op een tijd, toen daar zware sneeuwstormen heerschten. Hij heette het land daarom Sneeuwland, en verhaalde, bij zijn tehuiskomst zóóveel wonderlijks van het eiland, dat een andere viking, Floke, besloot het land te gaan bezoeken. Hij vond het door middel van de raven, die hij medegenomen had, en van tijd tot tijd deed uitvliegen om aan de richting hunner vlucht te zien, waar hij het land vinden mocht. Naar het vele drijfijfs, dat hij er aantrof, heette hij het Ijssland. Nadat koning Harald Haarfagr Noorwegen veroverd had, verhuisden vele koningen, graven en hoofden der Noorsche bevolking, die zich niet aan Haarfagr onderwerpen wilden, naar Ijssland, waar zij land, gras, visch en vrijheid vonden. Weldra kwamen er meerdere landverhuizers, en reeds in 934 was Ijssland zoo bevolkt als later nooit het geval was, en daar de bewoners aanzienlijke en bemiddelde lieden waren, kwam er weldra een staatsregeling tot stand. De volksplanters waren voor het meerendeel heidenen. Zoodra de landingsplaats aangegeven was, werd een huis gebouwd, en een uitgebreidheid lands daaraan als *marke* toegevoegd. Op de *marke* werden woningen voor de onderhoorigen geplaatst, en een tempel opgericht, aan den eenen of anderen Noorschen god gewijd. De eigenaar der *marke*, het hoofd van de nederzetting, was de opperpriester of *hofgodard*. Al spoedig zetten zich ook Christenen op het eiland neder, die eerst zware vervolgingen van de zijde der heidenen hadden te doorstaan, doch hun godsdienst zóó uitbreidden, dat in 984 de eerste Christenkerk op Ijssland gesticht werd. Sinds dien tijd reisden vele Ijsslanders naar Rome en Palestina, brachten Romeinsche klassieke werken naar Ijssland over, en deden op het barre, koude eiland de wetenschap bloeien. In 1056 werd de eerste Ijsslander tot bisschop gewijd. De oude hofgodards werden veelal priesters bij de kerken, op hun gebied gesticht, en dezen werden de geschiedschrijvers

van hun volk, of onderwezen de zonen der aanzienlijksten, zoodat deze als schrijvers hun reizen in en vertellingen uit vreemde landen of de verhalen der voorvaderen konden te boek stellen. Zoo werden reeds in 1100 een deel der Ijsslandsche sagen geschreven. Een der oudste boeken is het *Islendingabök* van Are, de wijze, *frode*, bijgenaamd, dat de oudste geschiedenis van Ijssland bevat, en door den schrijver gesloten wordt met de ietwat naïeve mededeeling: „En ik heet Are." Behalve de geschiedkundige werken, bekleeden de dichterlijke en de prozaïsche Edden (Edda = overgrootmoeder) een voorname plaats. Oude liederen, waarin de goden of helden bezongen worden, maken den inhoud der dichterlijke Edda uit. De jongere grootendeels in proza geschreven, bevat mythen en sagen, benevens wetenschappelijke verhandelingen over versbouw, maat, stijl en taal. Voorts behoort nog tot die oudere letterkunde een groote menigte sagen, uit de oude geschiedenis van het eiland.

Tot de oudere Edda behoort de sage van Siegfried en Brynhilde, die sterk met het Nibelungenlied der oude Germanen verwant is, en waarbij onze plaat als illustratie dienen kan.

Siegfried, (Sigurd) een Frankische koningszoon, een ware held, had zich op reis begeven, om den moord, op zijn vader gepleegd, te wreken. Hij had het schoonste zijner schepen uitgezocht, de Draak genoemd, omdat de beide einden van het schip omhoog gebouwd waren en met den kop en den staart van een draak versierd waren. De zeilen van het vaartuig waren schitterend wit. Hij droeg een schild, dat met goud en kleuren getooid was. In het midden van het schild was een draak geteekend, een zinnebeeld van den door hem betoonden moed en dapperheid. Zijn helm, zijn pantser en zijn wapenen waren op dezelfde wijze schitterend versierd. Zijn bruin haar viel in zware lokken over zijn schouders. Hij droeg een zwaren, korten baard, zijn gestalte was breed en sterk, en zijn slagzwaard zeven span lang. Zijn oogen fonkelden zóó sterk, dat men hem nauwelijks kon aanzien. Hij was een meester in de behandeling van spies en zwaard, in het slingeren van den stok, het schieten met den boog en het paardrijden. Daarbij was hij zeer scherpzinnig, met een profetischen geest begaafd en zeer weisprekend, kortom, de lieveling der goden en der menschen. Zijn grootste genot bestond in het bijstaan van zijn vrienden, het doen van groote daden en het ontnemen van buit aan zijn vijanden, waartoe het hem nimmer aan den noodigen moed ontbrak. Een storm bracht hem aan de Ijsslandsche kust, die hij betrad, en waar hij een door vlammen omringde burcht vond. Hij baande zich een weg door de vlammen, en vond een burcht, die geheel met goud beslagen was, en waarin zich een met zilver bekleede burchtzaal bevond. In de burchtzaal lag een man te slapen. Sigurd nam den man den helm van het hoofd, doch nu ontdekte hij, dat hij een vrouw in krijgsmansdos vóór zich zag. Toen hij haar pantser losmaakte, ontwaakte de jonkvrouw, verhaalde hem, dat zij Brynhilde heette, en door haar vader Odin in een tooverslaap verzonken was, die duren moest totdat een man haar wekte, welke nog nimmer vrees had gekend. Spoedig waren de beide jongelieden voor elkaar in liefde ontvlamd, en begaven zij zich naar Brynhildes pleegvader, koning Heimer in Heimdalen, waar zij huwden, en Brynhilde aan Sigurd een dochter schonk, de schoone Kraka.

Op zekeren dag reed Siegfried uit om koning Gjuke te bezoeken. Grimhilde, Gjukes gade, werd zóó door Siegf-

fried bekoord, dat zij besloot, hem tot haar schoonzoon te maken. Zij liet hem uit een hoorn den drank der vergetelheid drinken, en door Grimhildes kruiden betooverd, vergat Siegfried Brynhilde, ontstak in liefde voor Grimhildes dochter Gudrun en bleef bij haar wonen. Nu trachtte Grimhilde haar zonen Gunnar en Högne te bewegen, zich ook van de schatten van Brynhilde meester te maken. Deze gingen, door Siegfried vergezeld, maar toen zij bij der burcht kwamen, zagen zij dezen door vlammen omringd. Vruchteloos beproefde Gunnar door het vuur te rijden, waarom hij Siegfried verzocht, met hem van kleeren te wisselen en door het vuur te gaan. Siegfried voldeed aan het verzoek. Wel brandde het vuur, wel sloegen de vlammen hemelhoog, wel beefde de aarde, maar Siegfried drong in den burcht door, verklaarde aan Brynhilde, dat hij Gunnar, de zoon van Gjuke was, en dat hij haar tot vrouw begeerde. Zij wisselden de gouden huwelijksringen, en daarna reed hij terug, zonder het vizier geopend te hebben en wisselde andermaal met Gunnar van wapenrusting.

Brynhilde verreisde naar het hof van koning Gjuke om zich met Gunnar in den echt te begeven, volgens haar belofte, maar temidden der bruiloftsfeesten verloor de drank der vergetelheid zijn kracht, en Siegfried herinnerde zich zijn liefde voor Brynhilde, doch hij zweeg, omdat er nu eenmaal aan de zaken niets te veranderen viel. Op zekeren dag echter kregen Brynhilde en Gudrun twist, en ontdekte de laatste aan Brynhilde, dat niet Gunnar maar Siegfried door de vlammen van haar burcht gedrongen was. Gloeiend van wraak eischte Brynhilde nu van Gunnar, dat hij Siegfried ter dood zou brengen; indien niet, dan zou zij hem verlaten. Gunnar sprak daarover met Högne, doch beiden verklaarden zich onmachtig, wijl zij een heiligen eed van vriendschap met Siegfried gesloten hadden. Hun hoop was echter op hun jongeren broeder Guttorm gevestigd, die nog geen eed afgelegd had. Zij gaven hem het hart van een wolf te eten en Guttorm snelde naar het vertrek, waar Siegfried aan de zijde zijner gemalin sliep. Hij stiet Siegfried het zwaard in de borst, doch deze, hoewel doodelijk gewond, hief zich nog eenmaal op en wierp den moordenaar het zwaard met zooveel kracht na, dat hij in twee stukken ter aarde stortte.

Brynhildes wraak was bevredigd, doch haar oude liefde tot Siegfried ontwaakte, toen zij hem ontziend zag liggen, en zij wenschte niets vuriger, dan met hem in den dood te gaan. Velen van Siegfrieds getrouwen doorstaken zich om hun meester in het graf te volgen. Brynhilde ook doorstak zich het hart en richtte met stervende lippen de bede tot Gunnar:

„Richt een brandstapel op, zóó breed, dat er plaats zij voor ons allen, die met Siegfried gestorven zijn; omring die met tenten en schilden, met rijken wapentooi en een groot aantal krijgers, en verbrand mij aan de zijde van Siegfried, mijn held.”

Alzoo was het einde van Siegfried en de sage, voor zoover deze aan hem is gewijd. Zij kan ons eenigen indruk geven van de overige sagen der *Edda*, en getuigt van de rijke fantasie der bewoners van het koude Noorden. Voorzeker, ook van de anders zoo store en nuchtere Germanen moet verklaard worden, dat zij, in stede van den eenig waren God in erkentenis te houden, kunstig verdichte fabelen nagevolgd zijn. P. J. K.

STOKEN.

II.
(Slot.)

Wat is er nu in die houtmijt gebeurd? Door de hitte is het water uit het hout verdampt; de waterstof van het hout heeft zich verbonden met de zuurstof van het hout, en het daardoor gevormde water is ook verdampt. Ook is een deel van de zwavel en andere brandbare stoffen, die het hout nog bevatte, verbrand en ontsnapt, zoodat er bijna niets anders dan zuivere koolstof is overgebleven. Als brandstof is het hout door deze verkoling alzoo sterk verbeterd.

Men heeft tot deze verkoling ook bijzonder ingerichte ovens gebouwd, waarin de bewerking sneller en vollediger plaats heeft. Deze ovens vooral voorzien de fabrieken van houtskolen.

Geheel op dezelfde wijze wordt steenkool behandeld in cokes-ovens. Steenkool bevat immers ook nog waterstof, zuurstof en water, al is het in mindere hoeveelheid dan hout, en daarom wordt ook steenkool in ovens verkoold. Het gewicht wordt daardoor kleiner; 100 K.G. steenkool leveren ongeveer 75 K.G. cokes, terwijl de hoeveelheid koolstof, die de warmte geven moet, weinig verminderd is. In ijzerfabrieken en ijzersmelterijen heeft men liever cokes dan steenkool, wijl men bij even groote hoeveelheid meer hitte krijgt; bovendien zijn er minder kosten van vervoer. Een nadeel bij het gebruik van deze cokes is, dat ze niet zoo gemakkelijk vuur houdt als steenkool; de oven, waarin ze gestookt wordt, moest er dus speciaal voor ingericht zijn.

Deze cokes, die in Duitschland, vooral in het Ruhrkolendistrict, veel vervaardigd en veel gebruikt wordt, moet niet verward worden met gascokes, die wij in onze kachels stoken. Deze laatste is wel op ongeveer dezelfde wijze ontstaan, door verhitting n.l. van de steenkool bij afsluiting van de lucht, doch hierbij was niet de cokes, maar het gas de stof, die men op het oog had, en de oven was bijzonder daarvoor gebouwd. Daarom verschillen de beide cokes-soorten; gascokes is meer poreus, en dus lichter. Bij een goed ingerichte kachel is zij echter ook een uitnemende brandstof met groot koolstofgehalte.

Wat nu in de houtmijt, en in de cokes-ovens in enkele uren geschiedt, gebeurt in de natuur in den loop van eeuwen. Wanneer een plantenlaag van de lucht eenigszins afgesloten is door plantenlagen en aarde, die er boven op liggen, begint de onderste laag langzaam te verrotten. Bij die verrotting ontstaat eenige warmte, en deze geringe warmte heeft in den loop der eeuwen dezelfde uitwerking als de hitte in den cokes-oven. De waterstof en de zuurstof van de planten worden tot water, en we krijgen dus een vochtige stof met grooter koolstofgehalte. Dat is het veen. Als dat veen uitgegraven of uitgebaggerd is, en in de zon gedroogd, hebben we turven, die meer koolstof bevatten dan hout. Het oudste veen is het beste; de verkoling is daar het verst gevorderd.

In veen en turf is nog duidelijk de plantaardige oorsprong te zien; we kunnen de planten nog herkennen. Duurt het proces van de verkoling langer, en is de drukking grooter, dan krijgen we bruinkool, die in ons land nog niet gevonden is, maar b.v. in Duitschland veel voorkomt, en die wij hier kennen in den vorm van briketten. Ook in de bruinkool is de bouw van het hout en de planten, waaruit ze ontstaan is, nog duidelijk te herkennen.

Bij nog verdere verkoling onder hooger druk vormt de kool eindelijk een massa, die overal gelijk is, en waarin de bouw van de planten niet meer te herkennen is. We hebben dan steenkool. Toch zijn bij microscopisch onderzoek ook de cellen van het hout nog wel waar te nemen, en de onderzoekers noemen ons dan ook de boomen,